

Republika Srbija
VRHOVNI SUD SRBIJE
Rev 313/06
11.05.2006. godina
Beograd

Vrhovni sud Srbije u Beogradu, u veću sastavljenom od sudija Snežane Andrejević, predsednika veća, Sonje Brkić, Spomenke Zarić, Slađane Nakić-Momirović, i Nikole Stanojevića, članova veća, u parnici tužioca AA, pravnog sledbenika sada pokojnog PP, koga zastupa AB advokat, protiv tuženog BB koga zastupa BV, advokat, radi vraćanja stečenog bez osnova, odlučujući o reviziji tuženog izjavljenoj protiv presude Okružnog suda u Beogradu Gž.8232/05 od 31.8.2005. godine, u sednici održanoj dana 11.5.2006. godine, doneo je

R E Š E N J E

UKIDAJU SE presuda Okružnog suda u Beogradu Gž.8232/05 od 31.8.2005. godine i presuda Petog opštinskog suda u Beogradu P.3030/03 od 26.10.2004. godine i predmet vraća istom sudu na ponovno suđenje.

O b r a z l o ž e n j e

Presudom Okružnog suda u Beogradu Gž.8232/05 od 31.8.2005. godine, odbijena je kao neosnovana žalba tuženog i potvrđena presuda Petog opštinskog suda u Beogradu P.3030/03 od 26.10.2004. godine kojom je obavezan tuženi da tužiocu plati 670.746,00 dinara sa zakonskom zateznom kamatom od 4.7.2001. godine do isplate i naknadi mu troškove postupka u iznosu od 36.800,00 dinara.

Protiv ove pravosnažne drugostepene presude tuženi je blagovremeno izjavio reviziju zbog bitne povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primene materijalnog prava.

Vrhovni sud je ispitao pobijanu presudu u smislu člana 386. ranije važećeg Zakona o parničnom postupku (ZPP) koji se primenjuje na osnovu člana 419. stav 1. i 4. Zakona o parničnom postupku ("Službeni glasnik RS", br.125/04) i našao da je revizija osnovana.

Prema utvrđenom činjeničnom stanju, tužilac je sin sada pokojnog PP, a tuženi je bio njegov pastorak. Sada pokojni PP je 1991. godine zaključio brak sa majkom tuženog, a stan VV (površine 39m²) na kome je bio nosilac stanarskog prava otkupio je 15.6.1992. godine. Ugovor o doživotnom izdržavanju otac tužioca i majka tuženog zaključili su, kao primaoci izdržavanja sa tuženim - kao davaocem izdržavanja, dana 13.7.1993. godine pred Drugim opštinskim sudom u Beogradu (3R.939/93). Predmet ovog ugovora o doživotnom izdržavanju bio je navedeni stan. Primaoci izdržavanja su se kasnije preselili u stan tuženog, koji se nalazi u dvorištu kuće tuženog, a potom je navedeni stan - koji je predmet ugovora o doživotnom izdržavanju, otuđen. Ugovor o kupoprodaji ovog stana zaključen je 12.5.2001. godine sa trećim licem, s tim što je prethodno dana 17.4.2001. godine bio zaključen i predugovor po osnovu koga je primljena kapara. Prodavac po tom ugovoru bio je sada pokojni PP, a na osnovu ovlašćenja overenog pred sudom, ugovor je u njegovo ime potpisao tuženi. Na osnovu ovlašćenja za prijem novca tuženi je primio od kupca tog stana i kaparu od 5.000,00 DEM, a potom i ostatak kupoprodajne cene od još 45.000,00 DEM, prilikom zaključenja ugovora. Tuženi je od kapare dao sada pokojnom PP 500,00 DEM, a od primljene cene 6.500,00 DEM, ukupno 7.000,00 DEM. Dana 4.7.2001. godine sada pokojni PP je tužbom zahtevao isplatu kupoprodajne cene u celini (50.000,00 DEM) i napustio stan u kome je stanovao sa majkom tuženog, a ona je preminula neposredno posle toga 14.7.2001. godine. Sada pokojni Ilija preminuo je 21.5.2003. godine.

Polazeći od tako utvrđenog činjeničnog stanja, nižestepeni sudovi su zaključili da je tuženi zadržao kupoprodajnu cenu za prodati stan primalaca izdržavanja, bez pravnog osnova, da se radi o bračnoj tekovini primalaca izdržavanja (sa podjednakim udelima) i da je tuženi u obavezi da polovinu zadržanog iznosa konvertovanog u dinare i to iznos od 640.746,00 dinara vrati tužiocu sa zateznom kamatom od podnošenja tužbe 4.7.2001. godine do isplate.

Revizijom tuženog se osnovano ukazuje da su razlozi nižestepenih sudova o odlučnom činjenicama - obimu vraćanja stečenog bez osnova, nejasni i protivrečni i da je zbog pogrešne primene materijalnog prava činjenično stanje nepotpuno utvrđeno.

Naime, nižestepeni sudovi su propustili da utvrde da li je i kada je ugovor o doživotnom izdržavanju prestao da proizvodi pravno dejstvo i kakva je bila prava volja ugovarača, obzirom da je otuđenje predmeta tog ugovora izvršeno tokom trajanja ugovora o doživotnom izdržavanju, te da li je ugovor o doživotnom izdržavanju zbog toga bio noveliran u pogledu predmeta obaveze primalaca izdržavanja prema davaocu izdržavanja, okolnosti u pogledu njegovog izvršavanja od strane tuženog kao i okolnosti u pogledu izvršavanja ugovora od strane tuženog i posle otuđenja stana.

Osim toga, ukoliko je tuženi zadržao primljenu kupoprodajnu cenu od prodatog stana bez pravnog osnova i ukoliko je dužan da vrati tužiocu, kao univerzalnom sukcesoru, sada pokojnog PP, deo koji drži bez pravnog osnova u smislu člana 210. ZOO. bilo je neophodno raspraviti da li tuženi ima pravo da zadrži i deo od ovog

osnova u smislu člana 214. ZOO, što je neodgovorno raspraviti da li tužila ima pravo da zahteva da se otkup iznosa na ime plaćanja otkupne cene ovog stana, ako je stan bio otkupljen njegovim sredstvima 15.6.1992. godine, pre stupanja na snagu Zakona o stanovanju, u vreme kad je otkup stana u društvenoj odnosno državnoj svojini bio fakultativan, a otkupna cena veća od one koja se posle stupanja na snagu Zakona o stanovanju utvrđivala kao otkupna.

Kad se vraća ono što je stečeno bez osnova moraju se, u smislu člana 214. ZOO vratiti plodovi i platiti zatezna kamata, i to, ako je sticalac nesavestan od dana sticanja, a inače od dana podnošenja zahteva.

Imajući u vidu da je kupoprodajna cena bila plaćena u devizama i da je i posle donošenja Zakona o deviznom poslovanju ("Službeni list SRJ", br. 23/02) zabranjeno plaćanje u stranoj valuti, u slučajevima izvan kruga zakonom dopuštenih izuzetaka, tužilac bi imao pravo da od tuženog zahteva vraćanje stečenog bez osnova u dinarskoj protivvrednosti u vreme isplate u smislu člana 395. ZOO. To znači da poverilac ne može jednostrano izvršiti konverziju dospelog deviznog duga u suprotnosti sa članom 395. ZOO koji dopušta mogućnost izvršenja novčane obaveze u stranoj valuti isplatom njene dinarske protivvrednosti prema kursu koji važi u trenutku ispunjenja obaveze.

Konverzija deviznog duga se može zahtevati samo po važećem kursu na dan ispunjenja, a to je dan kada se stvarno vrši efektivno plaćanje deviznog duga, pa je samo tog dana, a ne i pre izvršenja isplate, dopuštena konverzija deviznog u dinarsko potraživanje pod uslovom da sporazumom stranaka nije drugačije određeno.

Kako su nižestepeni sudovi propustili da utvrde sve bitne okolnosti koje su po oceni Vrhovnog suda od značaja za zaključak o osnovanosti zahteva tužioca i osnovanost zahteva tužioca ocene i prema navedenim propisima, Vrhovni sud je na osnovu člana 394. stav 1. u vezi člana 395. stav 2. ZPP ukinuo nižestepene presude i odlučio kao u izreci.

U ponovnom postupku prvostepeni sud će otkloniti rečene nedostatke u izloženom smislu upotpuniti činjenično stanje i doneti zakonitu i pravilnu odluku.

Predsednik veća-sudija,

Snežana Andrejević, s.r.

Za tačnost opravka

Upravitelj pisarnice

Mirjana Vojvodić

sd